

ואם אשת בהן היא אינה חולצת. הקשה ה"ר משה מנהיים ותמלוך ומה בכך הלא אמרי' בס"פ שני דיבמות (דף כג.) דספק חלוצה היכא דנכנסה שריא דתנן התם אס קדמו וכנסו אינ מוליאין מינס ואמרינן בגמ' ד' תני שילא אפילו שניהם כהניס מ"ט חלוצה דרצנן ועל ספק חלוצה לא גזרו ואומר רבי דהאי דחינה חולצת בשמעתינן לא משום שאס חלצה (לא) יהא מחויב להויליא אלף כיוון דאפשר בלא חליצה מוטב שלא תמלוך שלא להויליא לעו על צינה כעין שמנינו בפרק בתרא דיבמות (דף קט.) דתנן האשה שהלך בעלה וזרמה למדינת הים וצאו ואמרו לה מת בעליך לא משא ולא תמיים עד שמדע שמא מעוברת זרמה ואמר בגמ' ו' ולעולם אמר ועזרי ג' לעזמה ט' לחציבה וחולצת ממני פי' שאס נמעברה זרמה וילדה מותרת לשוק בלא חליצה ואס לא נמעברה הרי חליצה פוטרת ר' יוחנן אמר לעזמה ג' לחציבה לעולם ופריך ותמלוך ממני ומשני גזירה שמא יהא ולד של קיימא ונמצא מזריכה כרוו לכהונה וליזרכה דילמא איכא דהוי בחליצה ולא הוה בצרכיה ואמרו קא שרו חלוצה לכהונה אלו מעגנין אשה זו לעולם משום טעמא דנמצא מזריכה כרוו לכהונה ולכך אינ אנו מניחים לחלוך וכל שכן כהא שיס לימנע יוסר מחליצה ואיכא למיחש טפי שלא יאמרו קא שרו חלוצה לכהן. מ"ר: ואס אשת כהן היא אינה חולצת. דחי הוא אפילו כי לא שיה כרצנן כדאי' בהחולץ (ביבמות דף לו: ושם) והא דאמרינן לעיל דהלכה כרשב"ג היינו דוקא באשת ישראל^א אבל באשת כהן לא קי"ל כוותיה להזריכה חליצה והוא לאשת כהן היא.^ב מ"ר: דרנניא הובר ורא שובמטוב ואנדרוינום. השתא משמע דריש משלון זכר ונקבה ולא מימורא דה' דהזכר ואס נקבה דאס לא כן מאי קפריך בסמוך ומ"ש גבי מילה מאי קרא ר' צריך צריכה ואס אנדרוינוס והא אנדרוינוס^א אלף ע"כ לאו מימורא דקרא ממעט ליה מערך איש ואשה אלף ממשעות דזכר ונקבה הלכך ר' צריך קרא צמילה לרבות אנדרוינוס וכ"מ נמי דגבי קידוש ממעט אנדרוינוס בלא שום יימור כדמוכח בפרק טרף בקליפי ציומא^א (דף מג. ושם) דאמר תנן התם הכל כשרים לקדש כו' ומפרש אשה מגלן אמר קרא ומגן ולא ונתנה כו' ומהאי טעמא דממעט אשה ממעט אנדרוינוס וקשה לרבי דצדנה פרק המפלת (דף קכ: ושם) מיימין הך מילתא דערינן וקאמר טעמא דכתב רחמנא הזכר ואס נקבה הא מוזכר ונקבה לחוד לא הוה ממעט להו אלמא מימורא דה' דהזכר קריש ואומר רבי דודאי מימורא דקריש כדמשמע התם והא דאיטריך כל זכר גבי מילה לרבות אנדרוינוס כי היכי דלא יגלף מעריכין^א ומשום הכי גבי קידוש לא ר' צריך קרא למעט אנדרוינוס דליפנין מעריכין וממילה לא ילפינן דאית לן למילף מעריכין לחומרא ופסול לקדש והא דאמר רב דהמפלת (גם זה שם) טומטוס ואנדרוינוס שראו לובן ואודם כלחת אין חייבין על ציאת מיקדש ושורפינן עליו את התרומה ונפקא ליה התם ציאת מיקדש מדכתוב מוזכר ועד נקבה תשלמו זכר ודאי נקבה ודאית ולא טומטוס ואנדרוינוס ופריך התם וכל היכא דכתבי זכר ונקבה למעוטי טומטוס ואנדרוינוס והתניא כו'^א דטעמא דכתב רחמנא הזכר ואס נקבה כו' והשתא מאי קפריך דבלא ימור נמי שפיר ממעט טומטוס ואנדרוינוס משום דילפינן מעריכין וי"ל דכי גמרי מעריכין לחומרא כמו גבי קידוש אבל לקולא לפוטרו מציאת מיקדש כשראה לובן ואודם כחמת לא ילפינן מעריכין אלף אנדרוינוס לחומרא לחייבו על ציאת מיקדש מיהו קשה לרבי מהא דתני בצבורות בפרק אלו מומין (דף מג. ושם) הזכר ולא הנקבה כשהוא אומר למטה זכר שאין תלמוד לומר להויליא טומטוס ואנדרוינוס והשתא אמאי איטריך קרא למעט טומטוס ואנדרוינוס שאינס קדושים לעולה תיפוק ליה משום דילפינן מעריכין לחומרא דהיינו חומרא שאין קדושה סוכה עליהם וצריך להביא קרבן אחר וצדוקא אומר ר"י דאדרבה היא קולא שאס לא מצא אלף אנדרוינוס יהא יושב וצטל כעין שמנינו גבי חכה בפרק לולב הגזול (דף לו: ושם) דתניא ר' יהודה אומר אין סוכה נוהגת אלף גד' מניינס שבלולב והדין ונתן ומה לובב שאינו צלילות כבימים כו' אמרו לו כל דין שאתה דן שתחילתו להחמיר וסופו להקל אינו דין לא מצא ד' מניין יהא יושב וצטל ומיהו לא דמיא שפיר להאיא דהתם ודאי סופו להקל שאס לא ימצא ד' מניינס כל ימי סוכה נמצא המצוה עוברת וא"כ לעשותה עוד אפילו ימצא אחרי כן אבל גבי קרבן אס אינו מוצא עכשיו אלף אנדרוינוס אחר זמן ימצא וא"כ תחילתו^א וסופו להחמיר הוא ועוד אומר רבי דההוא קרא דהזכר גבי עולת נדבה הוא דכתבי' ולא גבי חובה הלכך לא שייך התם יהא יושב וצטל כיון שאינו מחויב שום קרבן.^ב מ"ר: הובר ורא שובמטוב ואנדרוינום. בצבורות בפרק (ג) אלו מומין (מג. ושם) אמר סמי מכאן טומטוס דתנן התם טומטוס ואנדרוינוס אין שוחטין עליו לא במקדש ולא במדינה רבי ישמעאל אומר אין מוס גדול מזה וחכ"כ אינו צבור אלף גנוז ועצד ואמר בגמ' אר"ח מחלוקת באנדרוינוס אבל טומטוס דברי הכל ספיקא הוא וקדוש מספיקא אמר ליה (ג) אלף מעתה בעריכין יערך אלמה תניא הזכר ולא טומטוס ואנדרוינוס ומשני סמי מכאן טומטוס ומשמע דהכי פריך אלמה תניא הזכר ולא טומטוס (ג) וכיון דאמרת דספיקא היא איטריך קרא למעוטי ספיקא ומאי קשיא דבשלמא צדדיה סוגיא דלעיל דהתם פריך גבי אנדרוינוס איטריך קרא למעוטי ספיקא שפיר פריך שהרי אין סברא לומר שיהא ספק לפסוק דודאי צבור למקרא אס הוא זכר או נקבה ואס הוא אמת שהפסוק מושבו זכר למה ימעטנו שלא יהא קדוש לעולה ואס קרא חשיב ליה נקבה א"כ לצבור למעטו (ג) אלף טומטוס ודאי ר' צריך קרא שיס מהן זכרים יש מהן נקבות וכי האי גוונא שייך שפיר למקרא למעטו כיון שהוא ספק לנו אס הוא זכר או נקבה כעין שמנינו גבי מעשר בהמה דתנן צפ' בתרא בצבורות (דף נח: ושם) ומיימין לה צפ"ק דצ"מ (דף נ: ושם) קפך אחד מן המנויין לתוכן כולן פטורין ומפרש התם טעמא דעשירי ודאי אמר רחמנא ולא עשירי ספק וכן צנגעים ספק בהרת קדמה לשער לצן או שער לצן קדם לצדחת ונפקא לן צדלהי מסכת נזיר (דף סה.) דטהור מדכתבי לטהרו או לתמאש שפתח הכתוב תחילה צדחה ונראה לר' דה"פ מילתא דרב חסדא אבל טומטוס קדוש מספיקא משום דכל כמה דמנין לאוקמי קרא למעט אנדרוינוס דממעטי להו רצנן מדכתבי הזכר כדריש התם לעיל לית לן לאוקמי לקרא למעוטי טומטוס משום דאס הוא זכר ודאי אין סברא למעוטי ואס הוא נקבה אין ר' צריך קרא דהשתא פריך שפיר מעריכין דלא הוה לן למעוטי טומטוס כיון דאיכא לאוקמי קרא לאנדרוינוס לית לן למעוטי טומטוס מנייה דליכא למימר ואס נקבה לאנדרוינוס לא איטריך דכבר מיעטנה מהזכר (ג) מ"מ הוה אמיינא נהי דמעטיה קרא מערך איש מיהו לא גרע מאשה ויהא לו לכל הפחות ערך אשה הלכך לאנדרוינוס נמי איטריך ואס נקבה לפיכך הוזכרו למדן סמי מכאן טומטוס והא דתני צפ"ק דחגיגה (דף נ. ושם) וזכרן להויליא טומטוס ואנדרוינוס ולא פריך מינה בצבורות לרב חסדא ולישני סמי מכאן טומטוס ונראה לר' משום דקרא יתירא (ג) למעט טומטוס דתרי וזכרן כתיבי והא דפריך צפ"ק דחגיגה בשלמא אנדרוינוס איטריך סד"כ הואיל ואית ליה זכרות ליחייב קמ"ל דצריה הוא בפני עצמו אלף טומטוס ספיקא הוא איטריך קרא למעוטי ספיקא ומשני כשציינו מצחוץ ונראה לרבי דשפיר פריך דהתם ודאי לא הוה צריך קרא למעוטי טומטוס דפשיטא בלא קרא דלא מיימין עולת ראיה דהיינו נעביד מספיקא לא מיימין על תנאי דאס נקבה הוא תהא עולת נדבה דהא עולת ראיה לא צעי סמיכה ואסור למסוך משום עבודה בקדשים וועולת נדבה צעי סמיכה ולא לא יסמוך טוב שלא יציא כמו שציינו גבי פסח בפסחים פרק האשה (דף פח: ושם) דתניא מצורה שמתעברו עורות פסמיהן ונמצאה יצלת באחת מהן כולן יצאו לבית השריפה ופטורין מלעשות פסח שני כו' עד דפריך ויימין מותר הפסח ומשני משום סמיכה דאילו מותר הפסח צעי סמיכה ואילו פסח לא צעי סמיכה אלמא משום סמיכה נמנעים מלעשות פסח כ"ש מלהביא עולת ראיה וצבורות על מילתא דרב חסדא לא הוה מצי לשנויי כשציינו מצחוץ דכ"ש דלא הוה ליה לקרא למעוטי. מ"ר: וקשה לי לרב חסדא אמאי ממעט רב צדדה טומטוס

אס אשת ישראל היא. אס אינו כהן זה שנתקדשה לו ומוטר בחלוצה: חולצת. מן הספק ואח"כ משא. ואס כהן הוא שאס תמלוך תהא אסורה לו סמיכין אדרצנן ואמרינן לאו נפל הוא ואינה חולצת: לאורחא אמר רבא הכי. כדקאמרת דאחת זו ואחת זו חולצת: ולאפרא פדר ציה. ואמר אשת כהן אינה חולצת: אמר ליה. רב שרביא לרבינא: שריפיה. בלא חליצה ועצירתו אדרצנן שמעון יהא רעוא דתשרון חלצ צאחילה: לא לכל אמר ר"י. לא לכל דבר אמר ר"י דאנדרוינוס זכר הוא אלף לענין מילה צלצד דיליף ליה מרביציה דקרא כדלקמן א: שאס אשה אומר. זכר הוא לכל דבר: בערינן יערך. האומר ערכו עלי יעריכהו: הזכר. ה' יתירא קריש. וגבי נקבה דריש ואס יתירא ולא טומטוס ואנדרוינוס: והא

ולא טומטוס ואנדרוינוס וכתם

הוא כהן זה שנתקדשה לו ומוטר בחלוצה: חולצת. מן הספק ואח"כ משא. ואס כהן הוא שאס תמלוך תהא אסורה לו סמיכין אדרצנן ואמרינן לאו נפל הוא ואינה חולצת: לאורחא אמר רבא הכי. כדקאמרת דאחת זו ואחת זו חולצת: ולאפרא פדר ציה. ואמר אשת כהן אינה חולצת: אמר ליה. רב שרביא לרבינא: שריפיה. בלא חליצה ועצירתו אדרצנן שמעון יהא רעוא דתשרון חלצ צאחילה: לא לכל אמר ר"י. לא לכל דבר אמר ר"י דאנדרוינוס זכר הוא אלף לענין מילה צלצד דיליף ליה מרביציה דקרא כדלקמן א: שאס אשה אומר. זכר הוא לכל דבר: בערינן יערך. האומר ערכו עלי יעריכהו: הזכר. ה' יתירא קריש. וגבי נקבה דריש ואס יתירא ולא טומטוס ואנדרוינוס: והא

ולא טומטוס ואנדרוינוס וכתם

הוא כהן זה שנתקדשה לו ומוטר בחלוצה: חולצת. מן הספק ואח"כ משא. ואס כהן הוא שאס תמלוך תהא אסורה לו סמיכין אדרצנן ואמרינן לאו נפל הוא ואינה חולצת: לאורחא אמר רבא הכי. כדקאמרת דאחת זו ואחת זו חולצת: ולאפרא פדר ציה. ואמר אשת כהן אינה חולצת: אמר ליה. רב שרביא לרבינא: שריפיה. בלא חליצה ועצירתו אדרצנן שמעון יהא רעוא דתשרון חלצ צאחילה: לא לכל אמר ר"י. לא לכל דבר אמר ר"י דאנדרוינוס זכר הוא אלף לענין מילה צלצד דיליף ליה מרביציה דקרא כדלקמן א: שאס אשה אומר. זכר הוא לכל דבר: בערינן יערך. האומר ערכו עלי יעריכהו: הזכר. ה' יתירא קריש. וגבי נקבה דריש ואס יתירא ולא טומטוס ואנדרוינוס: והא

(א) גבינות: לו: אמת משרשי(א), (ב) צבורות מב. ערינן ד: מזה כח: (א) ודף קל"ג: (ד) (שם דכ"ג.) (ה) ודף קל"ג: (ו) (גיר"ש"א וסופו להחמיר הוא הלכך לא שייך התם יושב וצטל ועד סבר רבי כו' ולא גבי חובה והו קולא כיון שאינו מחויב שום קרבן.) (ז) ס"א אלף טומטוס ד"ל שהתקרא מושבו לא זכר ולא נקבה דיש מהס זכרים כו'.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה הזכר וכו' בצבורות בפרק על אלו מומין וכו' אין לך מוס גדול: (ב) בא"ד אמר ליה רבא אלף מפתח וכו': (ג) בא"ד דכיון דאמרת: (ד) בא"ד אלף טומטוס דיש לומר שאין המקרא חושבו לא זכר ולא נקבה דיש מהן זכרים: (ה) בא"ד מוזכר דמ"מ ה"ל נהי: (ו) בא"ד דקרא יתירא איכא למעט:

רבינו הגנאל

אם אשת ישראל היא חולצת אם אשת כהן היא אינה חולצת. ורב שרביא משמיה דרבא אמר אחת זו ואחת זו חולצת. א"ל רבינא לרב שרביא באורחא אמר רבא הכי כי דאמרת לצפרא דהוי ביה. א"ל יהא רעוא דתשרי תרבא, כלומר עתה תאמר ואחר שעה תחירה, יהי רצון שתתיר אף החלב. והילכתא רבינא משמיה דרבא, דהאמר רבינא דהדר ביה רבא מההיא. ר' יהודה מחיר באנדרוינוס, פ"י למלוו בשבת. אמר רב שרביא אמר רב חסדא לא לכל א"י יהודה אנדרוינוס זכר הוא, שאם אי אתה אומר כך יערך. ומגיל דלא טומטוס ואנדרוינוס כו', ופשוטה היא.

מוסף רש"י

אם אשת ישראל היא. אס אינו כהן זה שנתקדשה לו ומוטר בחלוצה: חולצת. מן הספק ואח"כ משא. ואס כהן הוא שאס תמלוך תהא אסורה לו סמיכין אדרצנן ואמרינן לאו נפל הוא ואינה חולצת: לאורחא אמר רבא הכי. כדקאמרת דאחת זו ואחת זו חולצת: ולאפרא פדר ציה. ואמר אשת כהן אינה חולצת: אמר ליה. רב שרביא לרבינא: שריפיה. בלא חליצה ועצירתו אדרצנן שמעון יהא רעוא דתשרון חלצ צאחילה: לא לכל אמר ר"י. לא לכל דבר אמר ר"י דאנדרוינוס זכר הוא אלף לענין מילה צלצד דיליף ליה מרביציה דקרא כדלקמן א: שאס אשה אומר. זכר הוא לכל דבר: בערינן יערך. האומר ערכו עלי יעריכהו: הזכר. ה' יתירא קריש. וגבי נקבה דריש ואס יתירא ולא טומטוס ואנדרוינוס: והא

מוסף תוספות

א. מוס' הלא"ש מוסף: לחומרא. ב. דלא אפשרי סמיכין אדרבנן ושריא בב"א חליצה. מוס' צבורות מוס' ד"ה כיון ונלכחיה י"ל דהוליס דלא כשעת מוס' הלא"ש שפאטו שפ"ד דהלכה כרבנן. אלף כשני ומחיי וימצינא ופי' ר' צין מאן דמשמע שטימיהו דסמטין אריצנן לצ"ה, וי"ע. ג. גבי דתנן מילה נוחא דתתם זכר הוי אנדרוינוס בכלל מוס' הלא"ש. ד. מיתורא דה"א. מוס' הלא"ש. ה. דכיון דגלי בעריכין דלא הוי בכלל זכר וכו' (ו) מילה גמי הוה ילפינן אי לאו דגלי קרא דרב זכר. מוס' נהי מה: ד"ה סא. א. גבי עריכין. מוס' נהי מה: ד"ה סא. א. כיון שאמר יתיר וכו' עולה. מוס' נהי מה: ד"ה סא. ה. והוי קולא שאינו קדוש, דלא הוה ילפינן מעריכין לקולא אלא ממילה לחומרא, ולהכי אצטרך קרא. מוס' נהי מה: ד"ה סא. (שם) מהכא"ל ומפרש(ש)